מנורת המאור — יזהר אדם בשבועה

לעולם יזהר אדם בשבועה, ואפי' של וודאי. ואל תהי תדירה בפיו, כדי שלא יבא לידי שבועת שקר, שכל הנשבע תמיד על כל דבר ודבר אינו ניצול משבועת שקר. והב"ה ממהר ליפרע מן הנשבע לשקר, שנא' וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים (בשמי) לשקר. וארז"ל חייב אדם לשמור שפתיו מן השבועה, שכל המרגיל לשונו לשבועה, פעמים שאין דעתו לישבע, לשונו מרגילתו. ומצינו שאנשי יבש גלעד נהרגו מפני שעברו על השבועה שנשבעו ישראל לעלות לצבא על שבט בנימין על מעשה פילגש בגבעה. וכן נשיאי העדה, כשנשבעו לגבעונים בימות יהושע בן נון, לא המרו שבועתן, אע"פ שעשו בערמה, ובשביל שהרג אותם שאול בא רעב על הארץ, שנאמר אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים, ונהרגו בניו של שאול באותו עון. מה כתי' התם ויעתר ה' לארץ אחרי כן. ושאול בקש להמית את יהונתן בנו על שהפר את השבועה וטעם מעט דבש, ואע"פ שלא שמע השבועה והיה שוגג.

וגרסי' במ' שבועות תניא כל לא תעשה שבתורה שהוא לאו שיש בו מעשה לוקין עליו, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, חוץ מהנשבע וממר ומקלל את חבירו בשם. ועון גדול המקלל את חבירו בשם, מפני שמזכיר את השם על הקללה. ואחד מעשרים וארבעה דברים המעכבים את התשובה המקלל את הרבים. וכמה השתדל משה רבינו ע"ה לשמור השבועה שהשביע יוסף לאחיו שיעלו את עצמותיו עמהם ממצרים ויקברו אותם בארץ, והעלם משה רבינו ע"ה עמו.

בוא וראה כמה גדול שכרן של צדיקים ששומרין פיהם משבועה.

מעשה בר' יהושע בן לוי, שלא נשבע מימיו, והיה צדיק גמור. כיון שהגיע זמנו ליפטר מן העולם, אמ' הב"ה למלאך המות, לך ועשה לר' יהושע בן לוי כל רצונו. הלך מיד, ומצאו שהיה יושב ועוסק בתורה. אמ' לו מלאך המות, הב"ה שלחני ליטול נשמתך, וצוני לעשות לך כל רצונך. אמ' לו ר' יהושע, המתן לי שלשים יום עד שאחזור תלמודי. וכן עשה. כיון שהגיע הזמן, בא אצלו, ואמ' לו מלאך המות, בקש כל מה שתרצה ואעשה לך, כי כן צוה עלי הקב"ה. אמ' לו, רצוני שתוליכני לגן עדן. אמ' לו, כן אעשה. מיד לקחו והוליכו. כשהיה בדרך אמ' לו ר' יהושע, תן לי סכינך, כי מתיירא אני ממך. מיד נתנה לו. ובאותה הסכין היו שלשה טיפי מרה, מטיפה ראשונה מתים בני אדם, ומטפה שנייה מסריח, ומטפה שלישית פניו מוריקות. באו לגן עדן. אמ' לו ר' יהושע, העלני מקדם לגן עדן והראני מקומי. וכן עשה. מיד הפיל עצמו לגן עדן ר' יהושע. תפשו מלאך המות בטליתו, ואמ' לו, צא, אטול נשמתך. אמ' לו ר' יהושע, לא אצא מכאן לעולם. אמ' לו, א"כ החזיר לי סכיני. אמ' לו, לא אשיבנו לך עד שתלך לפני הב"ה. מיד הלך מלאך המות לפני הב"ה, ואמ' לו, רבונו של עולם, כך וכך עשה לי ר' יהושע בן לוי. אמ' לו הב"ה, לך בכל מקום שעמד בו, ואם תמצא שנשבע ר' יהושע לשקר, או שנשאל לחכם על השבועה, לא תניחנו שם. מיד הלך מלאך

המות, וסבב על המקומות שהיה שם ר' יהושע, ומצא שכל ימיו לא נשבע לשקר. מיד הניחו לשם, ועודנו חי בגן עדן. אמ' לו מלאך המות, השב לי סכיני. אמ' לו, לא אשיבנו לך עד שתשבע לי שלא תקח נשמות בני אדם בפרהסיא. מיד נשבע. יצהת בת קול ואמרה, השב לו הסכין. וכן עשה. מי גרם לר' יהושע לבא לידי כך, שלא נשבע כל ימיו לשקר.

לפי' יהיה אדם זהיר שלא לישבע לשקר ולשמור שפתיו משבועה. שכל השומר שפתיו משבועה הב"ה משלם לו שכר טוב בעולם הזה ובעולם הבא. וכל מי שאינו מוציא דבר מגונה בפיו, ואינו מגלה סוד חבירו, ואינו נשבע לשקר, הוא עושה רצון הב"ה, ושכרו גדול עד אין חקר ואין מספר, שנאמר אלה הדברים אשר תעשו דברו אמת איש את רעהו אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם, ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם ושבועת שקר אל תאהבו כי את כל אלה אשר שנאתי נאם ה'. סליק פירקא